

УДК 334:330.3

DOI:10.5281/zenodo.11913269

Л.М. Зомчак, канд. екон. наук, доц. (ЛНУ ім. І. Франка, Львів)

В.С. Фединець, здоб. ОС «бакалавр» (ЛНУ ім. І. Франка, Львів)

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Дослідження малого бізнесу має важливе наукове та практичне значення, оскільки воно дає змогу краще зрозуміти цю динамічну та важливу сферу економіки та суспільства. Малий бізнес є рушійною силою економічного зростання, створюючи значну частину робочих місць, податкових надходжень та інновацій. Дослідження динаміки малого бізнесу дає змогу розробити ефективну політику для його підтримки та стимулювання, що веде до загального економічного розвитку. Окрему увагу заслуговує регіональний аспект дослідження малого бізнесу.

Для дослідження економічних процесів на різних рівнях застосовують методи симульвативного моделювання для моделювання сталого розвитку України на основі концепції трьох стовпів сталого розвитку) [1] та для моделювання взаємної залежності між ВВП України та індексом інфляції [2], авторегресійні моделі для прогнозування облікової ставки України за правилом Тейлора на основі інших макроекономічних показників [3], кластерний аналіз конкурентоспроможності регіонів України [4], панельне моделювання та прогнозування головних індикаторів регіонального економічного розвитку [5] тощо.

Об'єкт дослідження: мале підприємництво в Україні.

Предмет дослідження: стан та динаміка розвитку малого підприємництва в Україні, а також фактори, що на нього впливають.

Регіональний стан малого підприємництва України у дослідженні визначається за допомогою інтегрального показника. В інтегральному методі дослідження: стандартизовано значення, далі розраховано часткові коефіцієнти та саму інтегральну оцінку.

У дослідженні статистичні дані для розрахунку інтегральної оцінки були взяті за 2021 рік до початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Вхідна статистика зібрана з офіційної сторінки Державної служби статистики України [6].

Для проведення аналізу сформована система показників, при цьому необхідно забезпечити односпрямованість впливу показників на діяльність малого підприємництва України. Для цього показники

розподіляють на стимулятори і дестимулятори. У цьому дослідженні всі показники стимулятори:

- X_1 – кількість зайнятих працівників на малих підприємствах по регіонах/ тис. осіб;
- X_2 – кількість найманих працівників на малих підприємствах по регіонах/ тис. осіб;
- X_3 – кількість малих підприємств по регіонах/ одиниць;
- X_4 – витрати на персонал на малих підприємствах по регіонах/ млн грн.;
- X_5 – відрахування на оплату праці малими підприємствами по регіонах/ млн грн.;
- X_6 – обсяги реалізованої продукції малими підприємствами (товарів, послуг) по регіонах/ млн грн.

Результати обчислення інтегральної оцінки регіонального розвитку малого бізнесу України відображені на рис. 1.

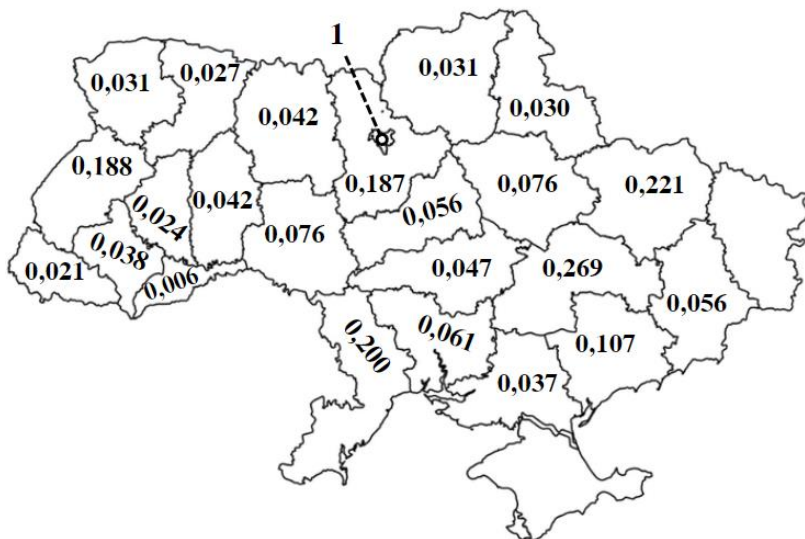

Рисунок 1 - Інтегральна оцінка стану малого підприємництва за 2021 р.

Найвищий рівень стану малого підприємництва в 2021 р. спостерігається в Дніпропетровській області (0,269), а найбільш низький так само в Чернівецькій області (0,006), порівняно з 2012 р. інтегральний показник зменшився на 10%. У зв'язку з наслідками світової фінансової кризи та вторгненням російської федерації на

територію України Донецька область у 2021 р. не змогла утримати позицію лідера за рівнем стану малого підприємництва. За цей період Дніпропетровська область, незважаючи на зниження питомої ваги обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами в загальному обсязі реалізованої продукції суб'єктами підприємництва на 5,6%, віддачі обсягу реалізованої продукції – на 1,9%, збільшила не тільки продуктивність праці на 45,8 грн/ос., але й ефективність діяльності суб'єктів малого підприємництва. Отримання Дніпропетровською областю в 2021 р. позиції лідера за станом малого підприємництва може бути обумовлено тим, що в 2012 р. на реалізацію заходів регіональної програми розвитку малого підприємництва було виділено коштів у сумі 700 тис. грн, що більше, ніж у 2011 р. на 550 тис. грн (у 4,7 рази). Виділені кошти спрямовані на фінансування інвестиційних та інноваційно-технологічних проєктів діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Враховуючи вплив війни на економіку України, можна очікувати, що показники розвитку малого підприємництва в 2022 та 2023 роках будуть суттєво гіршими, ніж у 2021 році.

Інформаційні джерела

1. Zomchak L. M. Sustainable development of Ukraine as a combination of social, economic and environmental components: structural econometric model of three-pillar approach. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. IOP Publishing. 2023. Vol. 1254. No. 1. P. 012125
2. Зомчак Л. М., Старчевська І. М. Симультивне моделювання залежності економічного зростання та рівня інфляції України. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2022. №1 (105). С. 78-85.
3. Zomchak L., Lapinkova A. Key Interest Rate as a Central Banks Tool of the Monetary Policy Influence on Inflation: The Case of Ukraine. Advances in Intelligent Systems. Computer Science and Digital Economics IV. Cham: Springer Nature Switzerland. 2023. P. 369-379.
4. Zomchak L., Drobotii Y. Regional competitiveness: clustering regions of Ukraine. Modern technologies in the development of economy and human well-being: monograph. Publishing House of University of Technology, Katowice. 2020. P. 20-27.
5. Zomchak L., Vdovyn M., Deresh O. Regional Economic Development Indicators Analysis and Forecasting: Panel Data Evidence from Ukraine. The International Conference on Artificial Intelligence and Logistics Engineering. Cham: Springer Nature Switzerland. 2023. P. 217-228
6. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>